

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II. - tel. 63-76
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 30-39 —
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 16 —
 CENA: posamezna številka L 20. — Naročnina:
 mesečno L 85 (za inozemstvo L 150). — Poštni
 čekovni račun št. 9-18127.

Leto IV. - Štev. 5

Trst - Gorica 3. februarja 1950

Izhaja vsak petek

ZAUPAJMO VASE!

Zgodovina gibanj za svobodo tržaškega ozemlja, vsaj v kolikor zadeva njeno najnovejšo obdobje, je razmeroma kratka. Zato pa ni nič manj burna, polna uspehov, neuspehov, dvomov in vere, kakor je pač to vsaka druga politična borba.

Prav v tem trenutku pa stoji problem dokončne uresničitve postavljenega smotra vseh tržačanov v svoje odločilno obdobje. Slovenci, ki vidimo v ohranitvi Svobodnega tržaškega ozemlja najprimernejši način za uspešno ureditev problemov, ki zadevajo vse tu nastanjene narodnosti in njihove gospodarske interese, nismo mogli več ostati v borbi za ta skupni smoter razbiti v posamezne skupine.

Razmere so nam usodno narokovale, da moramo strniti vse svoje sile, ker bomo le na ta način, združeni kot en moč, kos vsakim nalogi, pred katero se nahajamo.

Klic usode ni ostal brez odziva. Kot vedno, tako je tudi danes naš narod, težko preizkušen v zadnjih letih, dokazal, da razume svoje poslanstvo, svoje obveze in svojo dolžnost. Iz njegove srede so zrastle skupine, katerih proglas objavljamo v naši današnji številki. Prepričani smo, da predstavlja ta proglas uresničenje dolgo gojene želje, prikrito a pogostoma tudi odkrito izrečene besede, ki je nenehno vedno znova nakazovala srčno misel vseh naših poštenih ljudi: Strnimo svoje sile!

Narodne politične organizacije so ta glas poslušale in strmile so svoje sile v borbi za doseg tega, kar je vsem skupno: za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja. V novi obliki skupnega sodelovanja so se znašli vsi tisti, ki so ostali zvesti mirovni pogodbi, vsi tisti, ki se zavedajo, da Trst ne sme postati drobtina, s katerim bi si svetovne velesile ali pa njegovi dve sosedni poravnali morebitne razlike pri končnih obracunih. Trst ma eni, ali na drugi strani bi pomenil samo ognjišče iredentizmov, novo neizogibno vrsto krivic in preganjanj, pomenil bi nasilstvo nad splošno srednjeevropsko nalogo, kateri mora naše mesto služiti.

Z navdušenjem pozdravljamo njihov skupni nastop. Ta skupni nastop vliva vsem našim ljudem novega poguma, naj jih vzpodbudi k tistim zadnjim naporom in podvigom, ki so še pred nami. Ti naporu so zadnji in prav zato morda najtežji. Zato moramo napeti vse svoje sile in noben posameznik, ki želi tudi v bodoče častno živeti na tem majhnem delu skupne zemlje, ne more in ne sme odreči svoje pomoči, sodelovanja in podpore. Borba in delo za uresničenje Svobodnega tržaškega ozemlja v vseh njegovih potankostih stopa s tem v svojo novo dobo.

To je zgodovinski trenutek! Do danes so se mnogi med nami nadejali pomoči od zunaj. Malo nas je, tako so mislili, in sami ne bomo ničesar dosegli. Toda kakor vsaka druga majhna skupina, tako so tudi Tržačani nujno doživeli težka razočaranja v trenutku, ko so si predstavljali, da bo nekdo drugi vlekel njihov voz v njihovo dobro. Vsaka taka zunanja podpora, posebno pa še podpora neposrednih sosedov Trsta, od katerih bi se vsak rad polastil njegovega ozemlja, je v odločilnem trenutku odrekla. Italija ni nikdar skrivala svojih namer, za Tita je postal Trst manj zanimiv v trenutku ko je uvidel, da si ga ne more prisvojiti. Po časopisnih vesteh in nejasnih izjavah odgovornih državnikov teh dveh držav predstavljamo neke vrste kos kruha, katerega ni treba razdeliti.

Kdaj pa nas je kdo izmed njih vprašal za našo voljo? Na nobenih mednarodnih pogajanjih do danes prav za prav ni bilo čuti našega glasu.

Z današnjim dnem je to končano! Ne zanašamo se več na nikogar, temveč samo nase! Po delu bomo sodili svoje prijatelje, o svojih zadevah pa bomo sami govorili! In da bo naš glas močnejši, da bo bolj vpoštevan, so naše demokratične politične organizacije združile svoje sile. Združeni smo, in bomo močni! Zaupajmo vase!

Kot Slovenci in Tržačani čestitamo vsem skupinam, ki so na tako pogumen in odločen način v usodnem trenutku izpregovorile zgodovinsko besedo.

Slovenci in Hrvatje Svobodnega tržaškega ozemlja!

V zgodovini vsakega naroda so razdobja, ko stopi ideološka ali politična opredeljenost posameznikov v ozadje spričo predstoječe ogroženosti življenjskih koristi vse narodne skupnosti.

Tako razdobje je napočilo pri primorskih Slovencih in Hrvatih ob izbruhu druge svetovne vojne. Vsi primorski Slovenci in Hrvatje so takrat začutili, da je prišel čas, ko je bilo treba stopiti v borbo, da si slovensko in hrvatsko ljudstvo zavaruje svojo narodno samobitnost in si zagotovi vse pravice, ki mu grejo na teh tleh kot svobodnemu in kulturnemu narodu.

Ta borba se je končala uspešno in večji del primorskih Slovencev in Hrvatov se je združil v državno skupnost z matičnim narodom.

Usoda je hotela, da je najzapadnejši in narodnostno najbolj izpostavljeni del slovenskega naroda ostal proti svoji volji v mejah Italije, dočim je bil del Slovencev in Hrvatov, ki so ostali izven mej matične države, vključen v meje samostojne državne tvorbe — Svobodnega tržaškega ozemlja.

Tako, v danih razmerah edino možno rešitev sta izrecno sprejeli kot obvezno tudi obe pri stvari najbolj prizadeti sosedni državi, Italija in Jugoslavija, s tem, da sta ratificirali mirovno pogodbo, ki je stopila v veljavo dne 15. septembra 1947.

To kompromisno rešitev so sprejeli tudi Slovenci in Hrvatje v mejah STO-ja in do zadnjega časa ni bilo med njimi politične organizacije, ki bi postavljala v dvom njeno veljavnost in obveznost. Saj je bila s to rešitvijo prvič v zgodovini mednarodno-pravno priznana Slovincem in Hrvatom kot državljanom te nove državne tvorbe popolna narodna enakopravnost s sodržavljanji italijanske narodnosti, saj jim je bil s to rešitvijo zajamčen neoviran kulturni in gospodarski razvoj, saj jim je ta rešitev nudila možnost, da končno kot polnopravni državljani samostojne državne tvorbe prevzamejo plemenito vlogo posrednikov med obema sosednjima državama za dokončno pomirjenje in prijateljsko sodelovanje med sosednjimi narodi. Istih misli je bil tudi velik del tukajšnjega italijanskega prebivalstva.

Zaradi skrajno opozicijskega stališča tedaj vodečih političnih krogov je prešla na enem delu Svobodnega tržaškega ozemlja vsa civilna uprava kot monopol v roke tistih predstavnikov italijanskega dela prebivalstva, ki so si znali s primerno politično taktiko pridobiti vodilne položaje v upravi in jih sedaj izkoriščajo v revizionistične namene. Kljub temu, da je torej nova državna tvorba Svobodnega tržaškega ozemlja stopila v življenje v skrajno težavnih pogojih za Slovence, so Slovenci in Hrvatje STO-ja ob enem z velikim delom italijanskega prebivalstva gledali vedrega čela v bodočnost, zavedajoč se, da se bo končno s popolno realizacijo Svobodnega tržaškega ozemlja vendarle začelo za vse prebivalstvo tega ozemlja človeka vredno življenje.

Tu in izven mej STO-ja pa so bile na delu sile, ki so si postavile za cilj, da onemogočijo popolno realizacijo te nove državne tvorbe: Svobodno tržaško ozemlje naj bi bilo kar naenkrat nezmožno samostojnega življenja, čeprav so si bili pred komaj dvema letoma predstavniki 21 držav na podlagi natančnih izsledkov tudi na mestu samem edini v tem, da ima Svobodno tržaško ozemlje vse pogoje za uspešno samostojno življenje.

Razvoj zadnjega časa v notranjosti in izven naših mej nam narekuje dolžnost, da kličemo naš narod k obrambi njegovih življenjskih koristi. Doživeli smo, da se celo v nekaterih slovenskih vrstah zanika možnost popolne realizacije Svobodnega tržaškega ozemlja in se hoče mimo mirovne pogodbe reševati tržaško vprašanje na drugih osnovah.

Napočil je tako čas, da se Slovincem in Hrvatom STO-ja, brez razlike strank in političnega prepričanja, pove odkrita beseda: Od obstoja Svobodnega tržaškega ozemlja je odvisno vprašanje našega narodnega življenja. Vsako slepomišljenje v tem vprašanju je težak greh na naši narodni bodočnosti!

Dokler je mirovna pogodba, ki je ustvarila Svobodno tržaško ozemlje, v veljavi — in mi vemo, da je v veljavi in da bo v veljavi, dokler vse države, ki so jo podpisale in odobrile, med njimi tudi Jugoslavija in Italija, ne prekličejo svojih podpisov, v kar ne verujemo — je pravica in dolžnost vseh državljanov Svobodnega tržaškega ozemlja in predvsem njegovih slovenskih in hrvatskih državljanov, da ostanejo zvesti svoji državi in da se za njen obstoj in popolno realizacijo borijo z vsemi svojimi silami.

Prebridke so bile nedavne in pregovorne so tudi sedanje izkušnje, da bi mogli nasedati kakim obljubam, izraženim v kakršni koli obliki od te ali one strani; življenje Slovencev na Goriškem nam je očiten dokaz, kaj bi nas čakalo, če bi prišli zopet pod oblast Italije.

Prepričani smo, da v tej borbi ne bomo osamljeni, temveč da nas bodo spremljale simpatije tudi velikega dela tukajšnjega italijanskega prebivalstva. Zato ne dvomimo v naš končni uspeh in trdno verujemo, da doprinašamo s svojo borbo svoj delež tudi za končno pomiritev duhov na težko prizadeti primorski zemlji. Končna utrditev miru na tej kočljivočki Evrope bo doprinesla tudi k utrditvi miru v svetu.

Slovenci in Hrvatje Svobodnega tržaškega ozemlja!

Nevarnost nam preti! Morda je bližja, kot se to komu dozdeva. Ni več časa, da bi ga izgubljali. Ne ozirajmo se več na levo in ne na desno za pomoč in podporo. Kot že tolikokrat v naši zgodovini, verujmo v svoje lastne sile, v neizčrpne zaklade svoje narodne duše in neizmerne vire svojega narodnega duha. Vzemimo svojo usodo v lastne roke in borimo se vsi kot en moč, vsak na svojem mestu, za naš narodni obstoj in za srečo naših bodočih pokolenj! Obstoj Svobodnega tržaškega ozemlja je v nevarnosti, čeprav bi morala biti njegova samostojnost nedotakljiva za vsakega, kdor veruje, da je veljavnost in spoštovanje mednarodnih obvez pogoj za skladno sožitje med narodi.

Naj nam nihče nikoli ne očita, da v usodnih trenutkih nismo izvršili svoje narodne dolžnosti!

Z vero vase, z vero v pravičnost naših teženj naprej do zmage!

Akcijski odbor za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja

Za Slop. krščansko socialno zvezo: inž. Milan Sosič
 Za Slovensko demokratsko zvezo: Josip Podobnik
 Za Neodoljne Slovence: dr. Josip Agneletto
 dr. Fran Vesel
 dr. Franc Tončič
 dr. Josip Ferfolja
 Josip Terčon

Uredništvo »Demokracije« stavlja s tem Akcijskem odboru za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja na razpolago svoje glasilo, ki bo tudi v bodoče priobčevalo vse njegove proglase in drugo gradivo.

Od srede do srede

25. JANUARJA: Zahodna nemška vlada zaupa v ameriško posredovanje glede posarskega spora s Francozi. — Pokojnega bolgarskega državnika Kolarova so svečano pokopali ob Dimitru. — Ameriško zunanje ministrstvo potrjuje vest, da so dobili Sovjeti na podlagi tajne pogodbe s kitajsko komunistično vlado posebne pravice v severnih kitajskih pokrajinah. — V Franciji pripravljajo stroge ukrepe proti stavkam političnega značaja. — Nenadoma je umrl italijanski pravosodni minister liberallec Grassi. — Indonezijska vlada obtožuje Holandsko, da spletkarija podpira upornike, da bi imela pretvezo še dalje ostati v Indoneziji. — V Tirani nadaljujejo z aretacijami Jugoslovancev. — Italijanski izgledi za emigriranje delavcev v Francijo so slabi.

26. JANUARJA: De Gasperi je sestavil svojo šesto vlado. Iz prejšnje koalicije so izpadli liberalci, ki so odklonili nadaljnje sodelovanje. — Tito je sprejel novega ameriškega veleposlanika G. Allena. — Zvezni odbor Ljudske fronte Jugoslavije je sklenil, da za volitve postavi samo po eno kandidatsko listo v vsaki republiki in avtonomni pokrajini. Enako je sklenil, da postavi samo po enega kandidata in namestnika za vsak politični okraj. — Sovjetska zveza je priznala indonezijsko republiko. — Zapadnomeksiška vlada bo imenovala generalne konzule v Londonu, Washingtonu in Parizu.

27. JANUARJA: Predsednik italijanske republike Einaudi je potrdil novo De Gasperijevo vlado, ki se v terek predstavi obema zbornicama. — Svet za zaupno pravo Združenih narodov je ratificiral pogodbo o Somaliji. — V Washingtonu so podpisali dvostranske sporazume o oborožitvi članic Atlantskega pakta. Prve pošiljke orožja bodo odpremljene v enem mesecu. — V poljskih pristaniščih se nadaljuje vkrčavanje vojnega blaga za Albanijo. — Poljski listi označujejo Togliattija kot vodjo pete kolone v Italiji in Franciji. — Tržaški industrijski delavci nameravajo stopiti v stavko, v kolikor njihove zahteve do prihodnje srede ne bodo sprejete.

28. JANUARJA: De Gasperi je izpolnil svojo vlado. Imenovani so bili ministri brez listnice (med drugim za reformo administracije) in podtajniki. — Komunisti v Franciji so začeli gonjo proti odpremi orožja v Indokino in proti izkrčavanju vojnega materiala iz Amerike na osnovi zaključkov Atlantskega pakta. — Angleški zunanji minister Bevin je v Kairo posepil kralja Faruka in ministrskega predsednika Nahasa pašo. — Tovorni promet med zapadno Nemčijo in Berlinom na cesti Helmsstedt - Berlin se je normaliziral.

29. JANUARJA: De Gasperijeva vlada pripravlja za terek svojo deklaracijo ter nujen postopek za sprejem mandata nad Somalijo. — Bevin je odpovalil iz Kaira v Neapelj in Rim. — Francoska skupščina je kljub besnemu odporu komunistov z ogromno večino 401 proti 193 glasov ratificirala sporazume z Indokino. — V perzijskem zalivu je bil hud potres, ki je zahteval mnogo žrtve.

30. JANUARJA: De Gasperi je podal pred parlamentom programsko izjavo svoje vlade. — Direktorja E.C.A. ostro kritizira način uporabe dolarskih kreditov po italijanski vladi, kar utegne vplivati na odmero kreditov iz Marshallovega plana za tretje poslovno leto. — Sestanek načelnikov ameriškega vojaškega štaba v Tokyu. — Ameriški vojni minister Johnson je izjavil, da ZDA razpolagajo z zadostno oboroženo silo za preprečitev nove vojne. — Vprašanje Jeruzalema pred odborom za zaupno pravo Združenih narodov.

31. JANUARJA: Truman je dal nalogo za gradnjo vodikove atomske superbombe. — Francoska vlada zahteva pojasnilo od Sovjetov, zakaj so priznali uporniško vlado v Indokino. — Francoski vladni predsednik Bidault je po petih težkih glasovanjih z majhnim naskokom dobil večino in s tem zaupnico glede predloženega državnega preračuna. — Seji ameriškega glavnega štaba so prispeli v Tokio. — Jugoslovanska trgovinska delegacija v Mehiki razpravlja o povečanju trgovske izmenjave med obema državama.

Tržaški občinski svet

Seji 27. in 31. januarja t. l.

Na seji občinskega sveta 27. januarja je naš obč. svetovalec dr. Josip Agneletto zahteval, naj se popravijo vsi nedostaki v učilnicah na obrtni šoli v ulici Battisti, ki so bile dane začasno na razpolago slovenskim razredom iz ulice Sv. Franciška. Otroci ne morejo v šolo, dokler nimajo primernih klopi ali vsaj podstavkov pod nogami in naslonjal pri stolicah. Zupan je odgovoril, da se je že na podlagi osebnega posredovanja dr. Agneletta dal nalog občinskemu ekonomatu, naj stvar uredi.

Nato je v eno in pol urnem govoru zagovarjal občinski preračun za l. 1950 občinski odbornik dr. Branžil, ki je omenil med drugim, da je izkazoval preračun tržaške občine od l. 1941 dalje sledeči priravniki: l. 1941 — 9 milijonov; l. 1942 — 14 milijonov; l. 1943 — 10 milijonov; l. 1944 — 68 milijonov; l. 1945 — 97 milijonov; l. 1946 — 438 milijonov; l. 1947 — 1799

milijonov; l. 1948 — 2133 milijonov in l. 1949 — 2800 milijonov lir.

Na seji 31. januarja je vzbudil neobičajno zanimanje predlog občinskega odbora, ki ga je zastopal odbornik inž. Bonetti, naj se odda v zakup izkoriščanje smeti na smetišču pri Sv. Soboti za leto 1950 za znesek dveh milijonov lir. Proti predlogu je nastopila obč. svetovalka Delise (D.C.), ki je pri glasovanju potegnila za seboj nekaj demokratskih svetovalec, tako da je bil predlog obč. odbora za oddajo izkoriščanja smeti odbit. To je bil prvi primer v sedanjem mestnem svetu, da je ostal občinski odbor v manjšini s svojim predlogom. Šlo je seveda za neznačajno stvar. Nato je bila izvoljena komisija za nadzorstvo ribjega trga; izvoljeni so bili člani, predlagani od večine z odbornikom za tržnice Geppi-jem na čelu.

Prilodna seja bo dne 3. t. m.

Šola v ulici Sv. Franciška in slovenska javnost

Primorski dnevnik je namerno napočeno prikazoval naši javnosti v Trstu vprašanje šole v ulici Sv. Franciška. Ker nam ne more odgovoriti na nobeno težje vprašanje, ki smo mu ga opetovano stavili v zadnjem času, se spušta na malenkosti, kjer sodobno izživlja svojo demagogijo. Ker ni po njegovem Slovenska demokratska zveza napravila ničesar v zaščito koristi naših otrok, naj nam dovoli v tem pogledu nekaj pojasnil.

Takoj v ponedeljek 23. januarja je stopil naš obč. svetovalec dr. Agneletto v stik s šefom zavezniške šolske uprave prof. Andrijem in mu je izjavil, da je slovensko prebivalstvo upravičeno ogroženo nad postopanjem šolskih oblastev, ki izpraznjujejo med šolskim letom šolska poslopja, ne da bi pravčasno poskrbele za primerno razmestitev šolskih otrok. Postavil je prof. Andriju ta vprašanja:

1) Ali je res, da namerava šolska uprava izriniti slovensko šolo v ulici Sv. Franciška nekam na mestno periferijo, baje k Sv. Alojziju?

2) Zakaj so se pričela popravila v šoli v ulici Sv. Franciška med šolskim letom in se ni počakalo do velikih počitnic?

3) Zakaj hočejo, kakor se čuje, opraviti slovenske razrede v mrzla podstropja in v dve različni šoli v ulici Rismondo in v ulici Giotto, kjer naj bi bil pouk le popoldne?

4) Zakaj ne dajo za slovensko šolo, ki ima šest razredov, na razpolago vsaj učilnice, ki bi bile na razpolago izključno za slovenske otroke, kjer bi imeli tri razrede pouk predpoldne in tri popoldne in bi bili slovenski otroci in učitelji sami zase?

Prof. Andri je odgovoril, da nima šolska oblast prav nobenega namena, da bi slovensko šolo spravila iz ulice Sv. Franciška kam v predmestje ali k Sv. Alojziju. Je pa omenil, da ima edino šola pri Sv. Alojziju dovolj prostora za začasno namestitev drugih razredov; ali da bi šolska oblast niti mislila na to, da bi slovenske otroke poslala iz ulice Sv. Franciška k Sv. Alojziju, ker je za majhne mestne otroke prevelika razdalja. Kakor hitro bo šola v ulici Sv. Franciška popravljena, se vrneta tja slovenske kakor italijanska šola, je pristavil prof. Andri. Dr. Agneletto je naglasil, da jemlje to izjavo s posebnim poudarkom na znanje.

Na drugo vprašanje je prof. Andri pojasnil, da so bila dela v šoli tako nujna, da je občinski tehnični urad izjavil, da ne more prevzeti več nobene odgovornosti za varnost šolskih otrok in učiteljev. Stranišča šolstva v s takem stanju, da je voda curjala skozi zid. Razen tega je bilo treba izkoristiti nekaj 12 milijonov lir, ki jih je dala Zavezniška vojaška uprava na razpolago za popravila po dolgem obotavljanju, ker je poslopje zasebna in ne javna lastnina. Ako ne bi bili z deli pričeli, bi bil ves znesek uporabljen v druge svrhe in šola bi bila ostala nepopravljiva in neuporabna. Zato so morali pričeti takoj s popravili in izprazniti šolo začasno.

Na tretje vprašanje je prof. Andri pojasnil, da je dobila italijanska šola za silo in s težavo nekaj učilnic popoldnevo v ulici Mazzini, ki so pa neprimkladne. Za slovensko ljudsko šolo, ker so učenci manjši, sta prihajali v poštev le bližnji šoli, v ulici Rismondo in obrtna šola »Volta« v ulici Battisti. Ali praznih sob ni bilo niti tu na razpolago. Ravnatelj teh šol so se uprli sprejemati med letom v goste druge šole in spreminjati urnik. Vendar je uspelo ravnatelju g. Stublju, je dejal prof. Andri, da je pregovoril ravnatelja v ulici Rismondo, da je sprejel dva razreda in ravnatelja v ulici Battisti,

da je sprejel štiri razrede. Za slovensko šolo so iskali prostorov tudi v zavodu Galileo Galilei v ulici Battisti, ali tam so bili prostori majhni in neuporabni. Na pripombo dr. Agneletta, ako že ni mogoče dobiti boljših prostorov, zakaj ne bi dali n. pr. v ulici Battisti tri učilnice na popolno razpolago slovenske šole, ki bi jih uporabljala predpoldne in popoldne in bi bila sama zase, ne da bi bila nadlegovana od italijanskih učencev, ki obiskujejo predpoldne iste učilnice, je prof. Andri dejal, da je težko izkoristiti gostoljubnost, da pa je to odvisno od šolskih ravnateljev, da to med seboj uredi. Na to je dr. Agneletto pristavil, da bo ena beseda prof. Andrija več zalegla pri ravnateljih šol kot vse drugo in ga je prosil, naj v tem smislu posreduje. Dostavil je še, da so baje slovenski šolski prepustili sobe v podstropjih in mrzle ter da ni mogoče zahtevati od slovenskih otrok, da bi obiskovali pozimi take prostore. Tudi bi bilo pravičeno, da bi ljudskošolski otroci imeli učilnice v nižjih in ne v višjih nadstropjih. Prof. Andri je odgovoril, da sta dva razreda v ulici Rismondo v četrtem nadstropju in štiri razredi v ulici Battisti v drugem nadstropju, da je tam predpoldne pouk za italijanske otroke, da so sobe zakurjene in da jih bodo kurili še enkrat popoldne, da ne bodo slovenski otroci trpeli popoldne mraza. Prof. Andri je še omenil, da je o stvari obveščen tudi podpolkovnik Marshall in da gre samo za začasno razmestitev, ki bo trajala največ dva meseca. Na izrecno zahtevo dr. Agneletta je prof. Andri še dodal, da bodo imeli slovenski razredi v učilnicah svoje slike, zemljevide, omare in da je že poskljubeno, da se jim ne bo nič zgodilo.

Po teh zagotovilih si je dr. Agneletto osebno ogledal v torek 24. januarja dva razreda v ulici Rismondo in štiri razrede v ulici Battisti. Razredi v ulici Rismondo so sicer v četrtem nadstropju, ali drugače brez prigovora; v obeh razredih je bil predpoldne italijanski pouk. Razredi v ulici Battisti so v drugem nadstropju, prostrani, zračni in sončni, kakor oni v ulici Rismondo. Le klopi so v dveh razredih za male ljudskošolske otroke previsoke, medtem ko v dveh razredih ni klopi, temveč so risalne mize s stolčki brez naslanjača. Stranišča so v redu, za deklice je posebno stranišče. Da se odpornosti ne nedostatkom glede klopi, je dr. Agneletto takoj interveniral osebno pri županu dr. Bartoliju, da se dajo slovenskim otrokom na razpolago v ulici Battisti primerne klopi ali pa popravijo sedanje klopi, tako da ne bodo otrokom pri pouku visele noge. Zupan je obljubil, da bo takoj pozval občinski ekonomat, da ukrene vse potrebno. O vsem tem je dr. Agneletto obvestil tudi ravnatelja g. Stublja. In pri občinski seji 27. januarja je dr. Agneletto še enkrat naglasil nujno potrebo, da se takoj odpravijo gori omenjeni nedostaki.

Tako tedaj stoji stvar s slovensko šolo v ulici Sv. Franciška. Napisali smo gornje vrstice v pomirjenju slovenskih staršev in slovenske javnosti, ki jo nekateri tako radi preko potrebe razburjajo, samo da delajo za seboj propagando. Zmerjanja in psovovanja, ki jih je serviral »Primorski dnevnik« svojim bralcem na naš račun, so pač plod njegovih zelnikov in mi gremo preko njih. Smatramo, da je stopanje »Primorskega dnevnika«, ki si že od nekdaj lasti monopol na zastopanje slovenskih koristi, z vsemi njegovimi pretiravanji nikakor ne bo koristilo ohranitvi za obrambo naših pravic na šolskem polju, ki smo jo dosegli šele po tolfkem času.

Načelne osnove Akcijskega odbora za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja

1. Svobodno tržaško ozemlje je bilo meddržavno-pravno ustanovljeno z mirovno pogodbo z Italijo z dne 10. 2. 1947. To pogodbo so podpisale in ratificirale le-te države: Združene države Amerike, Kitajska, Francija, Velika Britanija, Sovjetska zveza, Avstralija, Belgija, Sovjetska republika Belorusija, Brazilija, Kanada, Abesinija, Grčija, Indija, Nova Zelandija, Nizozemska, Poljska, Češkoslovaška, Sovjetska republika Ukrajina, Južnoafriška zveza, Jugoslavija in Italija.

Z ratifikacijo te mednarodne pogodbe je na podlagi čl. 21 STO začelo svoje samostojno meddržavno-pravno življenje, na podlagi Zastopnega statuta STO-ja pa je to ozemlje ustvarjati svojo samostojnost. Samostojnost STO-ja je bila napram sosednim državam potrjena z različnimi ukrepi upravnega značaja, ki so dokazali meddržavno-pravno samostojnost tega ozemlja kot: razmejitve, lastna zastava z lastnim grbom, ustanovitev začasne uprave v smislu Zastopnega statuta itd.

Razvoj na celokupnem ozemlju STO-ja po njegovi ustanovitvi ni mogel nič spremeniti tega obstoječega meddržavno-pravnega dejstva. Tega dejstva seveda tudi ni mogla nič spremeniti izjava treh zapadnih velebil od 20. marca 1948. Določbe mirovne pogodbe z Italijo so torej pravnoveljavne in obvezne za vse države, ki so to pogodbo podpisale in ratificirale.

2. Slovenski in hrvaški del prebivalstva STO-ja je sprejel ustanovitev STO-ja kot kompromisno rešitev brezpogojno, posebno zaradi tega, ker mu stalni statut STO-ja meddržavno-pravno zagotavlja popolno narodno enakopravnost, za katero so se vztrajno borila pokolenja tržaških Slovencev, v nekaterih razdobjih s prelivanjem plemenite krvi svojih najboljših sinov, posebno v krvavi borbi zadnjih let proti fašizmu in nacizmu na strani svega svobodoljubnega človeštva. Ustanovitev STO-ja so sprejeli tržaški Slovenci tudi iz spoznanja, da so s to ustanovitvijo na najprimernejši način zajamčene gospodarske koristi vsega prebivalstva Trsta in da so s tem postavljene temelji za mirno in skladno sožitje in za uspešen razvoj tu živčnega avtohtonega slovenskega, italijanskega in hrvaškega naroda. Hkrati vidijo Slovenci in Hrvatje STO-ja v ustanovitvi tega samostojnega ozemlja zgraditev mosta, ki bo omogočal trajno pomiritev sosednih držav, Jugoslavije in Italije.

3. Razvoj po ustanovitvi STO-ja, tako notranji kot mednarodni, je prinesel poskuse, da bi se postavilo Svobodno tržaško ozemlje kot samostojna meddržavno-pravna tvorba šele v razpravljanje. Zaradi tega je vzklikla iz vrst tržaških Slovencev in Hrvatov odločna volja, z vsemi zakonitimi sredstvi, zaupajoč v veljavnost in obveznost meddržavnih pogodb, stopiti in odločno borbo v obrambo samostojnosti STO-ja in za uveljavljanje vseh ustreznih določb mirovne pogodbe z Italijo.

V prepričanju, da ta borba tržaških Slovencev ni nasprotna koristim in teženjem širokih slojev tudi italijanskega dela prebivalstva našega ozemlja, ki uživa in ki bo uživalo na Svobodnem tržaškem ozemlju v najpopolnejši meri vse kulturne in socialne pravice, Akcijski odbor ne dvomi, da bodo njegovo borbo podprli vsi pravi Tržačani in vsi ostali prebivalci STO-ja, ne glede na narodnost, katerim je pri srcu blaginja in dobrobit Trsta in STO-ja in ki se zavajajo važne vloge STO-ja za končno pomiritev narodnostnih sporov na tej občutljivi točki Evrope.

4. Akcijski odbor se je združil le za izvedbo tega programa in pričakuje podporo in sodelovanje vseh Slovencev in Hrvatov STO-ja, brez razlike političnega prepričanja in strankarske pripadnosti.

Za Slov. demok. zvezo:

Dr. J. Agneletto - dr. F. Vesel - J. Terčon

Za Slov. kršč. soc. zvezo: Za neodvisno Slovenijo: Inž. Milan Soslic - Josip Podobnik Dr. Fr. Tončić - dr. Josip Ferfolja

Nova Italijanska vlada

Po štirinajstnevni krizi, ki je bila za italijanske prilike izredno dolga, je sestavil De Gasperi 27. januarja svojo šesto koalicijsko vlado. Liberalna stranka ni pristala na sodelovanje z De Gasperijem in je prešla v opozicijo, čeprav se njen idejni prvak filozof Benedetto Croce s tem ni strinjal. Z demokraciji so zato prevzeli novo vladno odgovornost edinele republikanci in socialdemokrati, vendar brez Saragata, ki se bo odslej docela posvetil strankinemu organizacijskemu delu in stikom s socialistično internacionalno Uniscom. Zaman si je De Gasperi do zadnjega trenutka prizadeval, da bi si pridobil tudi osebno Saragatovo sodelovanje. Nova vlada je usmerjena z izpadom liberalcev nekoliko bolj na levo kot prejšnja, vendar je treba upoštevati, da je De Gasperija pustilo na cedilu demokratsko levo krilo pod vodstvom Dossettija in Fanfanti, kar pred-

stavlja resno grožnjo za trdnost in enotnost demokratske stranke. Sforza, ki je pretrgal vse stike z liberalci in se kot nadstrankar naslonil na republikance, je poleg Scelbe, Gonelle in Pacciardi ena najvidnejših osebnosti v novi vladi.

Uradni seznam nove vlade je naslednji: De Gasperi (DC), vladni predsednik; Sforza (PRI), zunanji minister; Scelba (DC), notranji minister; Piccioni (DC), pravosodni; Vanoni (DC), finance; Pella (DC), zakladni minister; Pacciardi (PRI), obramba; Aldisio (DC), javna dela; Gonella (DC), prosveta; Marazza (DC), delo; Segni (DC), poljedelstvo; D'Aragnona (PSLI), promet; Simonini (PSLI), trgovska mornarica; Spataro (DC), pošta in brozjav; Togni (DC), industrija in trgovina; Lombardo (PSLI), zunanja trgovina; Campilli (DC), minister brez listnice; Cotelessa (DC), visoki komisar za zdravstvo.

Načrt za zaupno upravo Somalije

Predlagani dogovor, po katerem naj bi Italija prevzela desetletno zaupno upravo svoje prejšnje kolonije Somalije, je pripravljen. Odločanje o tem dogovoru je ena glavnih zadev, ki so na dnevnem redu zasedanja sveta Združenih narodov za zaupno upravo, ki se vrši v Zenevi. Dogovor, ki ga je sestavil odbor za zaupno upravo Somalije, je sestavljen iz 24 členov in priloge, ki vsebujejo 10 členov ustanovnih določil.

Dogovor in priloga imata za cilj, da bi Italija tako upravljala to področje, da bi njega prebivalci po končani zaupni upravi lahko dosegli neodvisnost in samovlado. Prvi člen osnutka ustave priloge poudarja, da pripada suverenost

ozemlja prebivalstvu in da jo je treba izvrševati v njegovem imenu.

Dogovor o zaupni upravi naj bi postal veljaven, ko ga odobri Glavna skupščina Združenih narodov in ratificira Italija. Do tedaj pa naj bi Italija prevzela začasno upravo, potem ko bosta Svet za zaupno upravo in Italija pristala na pogoje zaupne uprave. Ozemlje bo postalo »suverena in neodvisna država« po preteku dode desetih let, katere teče od dneva, ko bo Glavna skupščina odobrila dogovor o zaupni upravi. Po določilih dogovora, ki ga je sestavil odbor, bo upravljajoča oblast pospeševala razvoj »svobodnih političnih ustanov in razvoj prebivalstva ozemlja za

Nova postojanka demokratske misli na Krasu

Občni zbor SDZ v Nabrežini

Vsestransko zanimanje za občni zbor Slovenske demokratske zveze v Nabrežini so pokazali pristasi SDZ, ko so se zbrali v tako lepem številu v nabrežinski kinodvorani 31. januarja t. l.

Navzoče člane in prijatelje SDZ je pozdravil predsednik začasnega odbora SDZ za nabrežinsko okrožje g. Terčon Josip; posebej pa je pozdravil tajnika SDZ za STO dr. Vesela iz Trsta.

Predsedniško poročilo

G. Terčon je v svojem predsedniškem poročilu poudarjal, da ima občni zbor predvsem namen seznaniti zborovalce z dosedanjim delom SDZ za nabrežinsko okrožje.

Nato je prikazal ogromne žrtve Slovencev, ki so jih pretrpeli pod fašizmom, njihovo zatiranje in preganjanje ter junško borbo vsega našega ljudstva za svobodo. Kdo bi se čudil, ako je naše ljudstvo v prvem trenutku radostno sprejelo osvobodilno armado, toda kmalu po tem je doživelo veliko razočaranje, kajti ugotovilo je, da je s to armado prišel k nam komunizem in hotel izkorističevati primorsko ljudstvo za svoje politične namene.

Govornik se je dotaknil tudi vprašanja sodelovanja v javni upravi, ki so ga sedanjim komunističnim voditeljem odklonili, ker bi morali deliti oblast z drugimi strankami, kar pa niso hoteli, ker je bil njihov namen vladati brez kontrole zaveznikov. Ta velika napaka je prinesla našemu ljudstvu ogromno škodo, katera se še danes masuje nad ljudstvom tega ozemlja. Naši ljudje, četudi brez služb, se v strahu pred komunisti niso upali sprejeti nobenih, čeprav še tako neznačajnih mest v javnem življenju. Sprejeli pa so jih zato Italijani, ki imajo sedaj v Trstu prvo besedo. In sedaj se mi čudimo, ako se gojijo našemu narodu krivice?

Vsi so videli načelne napake komunistične partije, ali nihče si jih ni upal kritizirati; pač že leta 1947 se je naša skupina moč v Trstu, ki je določeno videla, kam bo pripeljala naš narod taka politika. Zbrali so peščico korajžnih ljudi, ki so ustanovili demokratsko politično organizacijo, to je Slovensko demokratsko zvezo, ki naj bi združila vse protikomunistične Slovence. Akcija demokratskih protikomunističnih Slovencev je neverjetno razširila komuniste, kateri so nas pričeli silovito napadati. Zavedali pa smo se, da nam je mesto kot zvestim in zavednim Slovincem le v SDZ, ker edino v tej lahko svobodno in brez strahu delujemo za koristi in dobrobit našega naroda.

Zavedajoč se naloge, katero smo sprejeli, ko smo stopili v vrste naše ljudske in demokratske organizacije, smo začeli tu v naši vasi in v vsem nabrežinskem okrožju pripravljati in zbirati ljudi. Priznati moramo, da je bilo naše delo v začetku težavno, pa tudi nevarno, saj so nam komunisti na vsakem koraku grozili, vendar je sešamo tu strah jel kopteti in tudi v Nabrežini je vznikla organizacija SDZ. Vse delo je bilo opravljeno iz čiste idealizma brez sebičnih ali drugih namenov in brez kakršnih koli »dolarjev«.

Naloga novega odbora bo najprej, da ustanovi prosvetno organizacijo za nabrežinsko okrožje in tako nudi demokratskim Slovincem možnost kulturnega izživljanja. Nadalje ustanovitev podružni-

dosego neodvisnosti, kakor tudi gospodarski in socialni razvoj ter samopreskdbo.

Upravljaljoča oblast se bo morala ravnati po določilih splošne izjave o človeških pravicah, ki jo je sprejela Glavna skupščina leta 1948.

Osnutek dogovora določa tudi, da bo morala Italija dati prebivalstvu Somalije popolno svobodo govora, tiska in zborovanja brez razlike na raso, spol, jezik ali vero.

Predlagana ustavna priloga določa med drugim, da bo morala upravljajoča oblast imenovati teritorialni svet, ki ga bodo sestavljali prebivalci področja, s katerim se bo morala posvetovati v vseh zadevah razen tistih, ki se tičejo obrambe in zunanjih zadev.

Ustavodajna oblast naj bi imel upravnik ozemlja, ki pa bi se moral posvetovati s teritorialnim odborom, dokler ne bo izvoljena ustavodajna zbornica.

Nek drug člen osnutka priloge predvideva, da bo morala upravljajoča oblast podvzeti potrebne korake za ustanovitev sodnega sistema, ki bi s jamčil popolno neodvisnost sodstva.

Na napirju je torej vse lepo in v redu, podobno kot tržaški statut. Kako bodo vsi ti paragrafi izgledali v resnici, nam bodo pa povedali šele Somalci.

ce Slovenskega dobrodelnega društva, da posveti posebno skrb počitniškim kolonijam za slovensko šolsko dečo.

Na kraju je g. Terčon poudaril, da je polje delovanja demokratskih Slovencev tako ogromno, zaradi česar je treba pogumno pristopiti k delu, ker zaslužen uspeh ne bo izostal.

Pozdravne besede dr. F. Vesela

Zastopnik SDZ iz Trsta dr. Vesel je s svojim treznim in zanimivim izvajanjem navdušil zborovalce in jim dal velike nade v uspeh Slovenske demokratske zveze.

Tajnik SDZ dr. Vesel je med drugim dejal:

»Trenutek, v katerem izpolnjete vašo organizacijo, je silno resen za usodo Slovencev in Hrvatov Svobodnega tržaškega ozemlja.«

Domaci komunizem, prej enoten in sedaj razklan v dva dela, je izdal svojo prvotno politično linijo obrambe mirovne pogodbe in s tem neodvisnosti Svobodnega tržaškega ozemlja.

Vidaljevci iščejo »boljše rešitve«, ki naj bi obstajala najprej v imenovanju guvernerja, kasneje pa v odstranitvi okupacijskih čet in hočejo končno dospeti do plebiscita, ki bi ga seveda organizirali revizionisti, kateri imajo vso oblast v rokah, in ki naj bi sankcioniral prehod Svobodnega tržaškega ozemlja pod Italijo.

Na drugi strani so babičevci, ki so iz ust svojega voditelja Branka Babiča uradno izjavili, da je vera v realizacijo Svobodnega tržaškega ozemlja iluzija, zaradi česar je treba iskati nove kompromisne rešitve z Italijo — mimo mirovne pogodbe. Kot osnova za to novo rešitev tržaškega vprašanja naj bi služil sporazum Tito-Togliatti, s katerim je odgovorni državnik Jugoslavije svojčas ponudil Trst Italiji v zamenjavo za Gorico. Seveda ne gre danes več za Gorico, ker je Italija ne bo dala iz rok, temveč za razdelitev Svobodnega tržaškega ozemlja. Pas A naj propade Italiji, pas B Jugoslaviji. Z drugimi besedami: oni hočejo Trst in s tem tržaške Slovence prodati Italiji.

Ko so komunisti leta 1945 in 1946 na najbrezvestnejši način kompromitirali naše ljudstvo in posebno delavski sloj, bi ga hoteli sedaj, samo da se še nekaj časa obdržijo na površini in na oblasti ter da na nek način opravičijo svoj bedni obstoj, izdati na naj-sramotnejši način svoje tovaršve v borbi s tem, da prodajajo edini a-dut, ki ga imajo še v rokah, namreč podpis na mirovni pogodbi z Italijo.

Tako smo ostali mi, skupaj z velikim številom lojalnih Tržačanov — Italijanov — edini, ki branimo neodvisnost naše države, našega Svobodnega tržaškega ozemlja.

Ta obramba bo uspešna — in mi ne dvomimo, da bo uspešna — če bomo vsi Slovenci združeni in odločno stopili v obrambo našega ozemlja.

Z velikim zadovoljstvom vidim vas pogumne in zavedne Nabrežince na delu, da izpopolnite vašo organizacijo, ki predstavlja osnovo za vsako uspešno delo in uspeh.

V tem za našo usodo in bodočnost tako resnem trenutku, združite vaše sile, ker samo v edinstvi je naša rešitev!»

Tajniško poročilo

Tajnik začasnega odbora SDZ nabrežinskega okrožja g. ravnatelj Ščuka je nato v obširnem poročilu prikazal različne momente političnega delovanja demokratskih Slovencev. V izveščku podajamo njegove misli:

»Na volivnem sestanku, ki ga je za časa volivne borbe priredila SDZ v Nabrežini, sem dejal: Pod okriljem SDZ smo pristopili k delovanju med narodom za narod — in narod naj nas sodi!«

In narod nas je sodil: sodba je sledeča: 752 glasov v nabrežinski občini nam je reklo: smo z vami!

Vprašam Vas, kdo od vas si je pred tremi leti predstavljal, da se bo upalo v naši občini 752 politično zrelih ljudi samo dve leti pozneje zakričati: dovolj nam je komunistične linije? Sledečim faktorjem se moramo zahvaliti za našo zmago: Zdravemu razumu našega ljudstva,

politični zrelosti našega naroda in narodni zavesti,

žalostnim izkušnjam, ki jih je naše ljudstvo preživelo, kakor tudi napakam in grehom komunističnih voditeljev,

jasnemu programu Slovenske demokratske zveze, predvsem pa vaši poštovanosti.

Bili smo res golih rok, a obrnili smo se do vas: pomagajte! Pomagali ste in žrtvovali vsak po svoji moči.

(Konec na 4. strani)

Žalostna dediščina in njena logika (III)

Najbolj brezobziren, čeprav po svojih kvalifikacijah ne najbolj amoralen članek je izšel v »Giornale di Trieste« dne 15. jan. pod naslovom »Scuola e lingue d'uso nelle zone di confine«. V tem članku skuša pisec odgovoriti anekemu slovenskemu tržaškemu listu, ki je v svojih stolpcih napadel odlok italijanskega prosvetnega ministrstva, s katerim se je otrokom slovenskih staršev opantov v Gorici prepovedalo obiskovati slovenske šole. Ne vemo, na koga prav za prav članek meri. Ker nam ni znano, da bi že dobil »dispensacoe za študije« Primorskega dnevnika, ki ga katoličani ne smejo več brati, je pač odgovor verjetno namenjen nam. Ako si pa kaj takega samo domišljamo, prosimo, pisca, naj nam oprost. Sma pač pretenko merili njegovo vest. Prizadeti smo pa v enem in drugem primeru. Zato se tudi oglasamo.

Iz članka namreč jasno izhaja, kakšno naj bi bilo postopanje, katerega se imamo nadejati, ako naj bi bilo naše mesto tretje po tej vojni ponovno »osvojenec«. Za Turbonce, francosko vladarsko vodbo v času francoske revolucije, je v zgodovini obveljal izrek, da se v svojih ponovnih emigracijah in po ponovnih izgubah »mladinar niso ničesar naučili, niti niso ničesar videli«. Nekaj takega opazimo na žalost tudi pri naših italijanskih soseskah.

Iz polpretekle dobe jim je ostal v glavi zvok gesla »Lo Stato ha sempre ragione«, samo da danes ni več tistega diktatorja, ki je tedaj državo predstavljal in zanjo mislil, temveč je na njegovo mesto stopila nova strankarska oligarhija, ki se pa iz podedovane mentalitete nikakor ne more izkoptati.

Kaj svoboda poedinca in svoboda državljanca, »...che pade oculo, Italianu po državljanstvu, narodnosti, občevalnem jeziku itd. na pamet, da bi vpisal svojega otroka v šolo, ki ni italijanska po jeziku« dolžnost države, da intervenira in da prepreči, da bi »njeni sinovi učili skromne vrste majhnega slovenskega naroda«. Če se slučajno kak Italijan poroči s Slovenko, potem mu mora biti prepovedano, da bi lahko pošiljal svoje otroke v slovensko šolo. To so glavne piteve ugotovitve in tem ugotovitvam se mora pokoriti prebivalstvo obojih krajev.

Radovedni smo, ali je pisec prav tako odločen tudi pri obratnem primeru: ali sme Slovenec, ki je poročil Italijanko, pošiljati svoje otroke v italijansko šolo? Ali sme po njegovem sploš slovenski starši pošiljati svoje otroke v italijanske šole? Tu naj opazimo, da je kratkonogo doslednost! Ker je ali, zato je enostavna diskriminacija manjšine v korist večine! Pravica ni več za obe strani enaka...

In vendar so prav na obmejnih področjih taki primeri prav pogosti in še nihče, razen pretiranih nacionalističnih gibanj, nastalih po prvi svetovni vojni, ki pa še danes poganzajo v »Giornale di Trieste« tako bujne poganke, ni videl v mešanik zakonih ter v sledečem prebivanju prebivalstva nič slabega. Demokracija vendar priznava poedinca pravico, da se duhovno svobodno samostojno odloči, po kateri poti bo hodil in kam bo usmerjal svoj zarod. Od tega prelinjanja so imeli večino koristi samo Italijani, ki so brez nasilnih ukrepov po lastnih trditvah uspešno izvrševali asimilacijo Slovencev v svoje vrste.

Tako demokratično mišljenje pa za pisca omenjenega članka nima nobene veljave. Pred njim je samo Država-bog, pred katero poedinca popolnoma izgine in kateri se mora poedinca brezpogojno podrediti. Smatramo za potrebno, da podčrtamo to avtokratsko in statistično totalitarno naziranje vodilnega italijanskega dnevnika v Trstu. Danes smo sicer šele pri tem, da se prepoveduje poedinca, italijanskemu državljanu, da bi se na narodnostno mešanem področju svobodno narodnostno opredeljeval in izživljal. Toda taka mentaliteta nas je po prvi svetovni vojni dovedla do tega, da se je končno prepovedalo ne samo narodnostno, temveč tudi vsakršno politično in kulturno udejstvovanje, ki ni bilo ljubo takratni fašistični stranki. Italijansko javno življenje se je končalo v enostrankarski fašistični diktaturi. Če pogledamo nekoliko globlje v tako vidno prinešena piševa izvajanja o pravici šolanja, bomo pa tudi danes spoznali, da nas samo še pičel korak loči od podobnega vistsmerjenja in enostrankarske diktature, pred katero nas že delj časa opozarjajo desni, levi in sredinski glasovi italijanske javnega mnenja. Tako močno podčrtavanje gesla »Lo Stato ha sempre ragione«, kot sledi iz omenjenega članka, diši preveč po žalostni preteklosti, nikakor ni v čast demokratičnemu ugledu tukajšnje demokratične stranke.

Toda vse to bi se nekam prenesli in se v stvar ne bi vtikali, ako bi šlo pri tem samo za prave Italijane. Smatrali bi, da je to pač njihova interna stvar. Nimamo nobenih zavojevalnih namer in smo daleč od tega, da bi želeli načrtno in sistematično razširjati svoje narodnostno ozemlje in pripravljati bodoča zavojevanja, kakor nam to skuša med vrsticami podtakniti pisec omenjenega članka. Toda način, po katerem sodi pisec, kdo je Italijan, in način, kako je o tem sodil avtor dotične ministrske odredbe, je končno dovedel do tega, da so z novimi ukrepi prizadeti samo Slovenci in ne Italijani. Tu pa postaja stvar drugačna. Tu ne gre več samo za ukrep, ki naj bi preprečil državljanom, po narodnosti Italijanom, da bi uhajali v drugo narodnost, temveč za ukrep, ki naj prepreči žrtvam sedanjih prvotnih razmer, da bi ostale to, kar so bile. V tem pogledu pisec ni bil dovolj jasen, kot bi hotel nekaj prikrijevati.

Pisec ima prav, ko pravi, da gre pri tem za italijanske državljanke, saj so optirali. Prav ima, ko trdi, da gre pri tem v mnogih primerih za italijanska imena, saj mu je menda znano, kako so bila poitalijančena. Prav ima tudi, ko trdi, da so morali za ohranitev svojega prejšnjega državljanstva in za možnost nastanitve na svoji zemlji formalno izjaviti, da je njihov občevalni jezik italijanski. Toda kljub temu ti ljudje še vedno niso Italijani po narodnosti. Pisec je znano, v kakšnih okoliščinah so bile te izjave podane. V takratnih razmerah je bilo upanje v demokratično in izkušnja bogateno Italijo še veliko. Danes pa je prav ta Italija tista, ki je te nesrečnike razočarala, ker ni do njih poškalna druge poti, temveč se je zopet zatekla k nasilnim uradnim ukrepom, s katerimi jim ukazuje, da morajo postati renegati. Sklicevanje na formalnosti in zunanje okoliščine nima prav nobene vrednosti v tem primeru, ko gre za najgloblja notranja čustva. To je enostavno izsiljevanje!

Kako naj danes sodimo pisca, ki pravi, da se mora presojati narodnost in iz nje izhajajočo obvezo o prepovedi obiskovanja slovenskih šol iz imena, občevalnega jezika in državljanstva? Moderne teorije pa pravijo, da je glavno narodna zavest! Te pa pisec ne mara priznati, podobno kot ne mara priznati svobode odločanja poedinca v trenutku, ko bi prišel v nasprotje z naziranjem mišljenja, katerega pisec zastopa. Danes zahteva navidezno za določanje narodnosti še vse tri našete elemente, toda marsikje se je zadovoljil samo z enim: z opcijsko izjavo. Jutri se bo drugje zadovoljil samo s primkom, katerega bo pred tem morda še sam primerno poitalijančil! In prizadeti poedinca bo potem zaman klical, da je Slovenec in terjal svojo pravico. Uradni odgovor se bo glasil: ti si naš državljan, ali pa, ti imaš italijanski primke in zato smeš biti samo Italijan! Kljub temu pa ga ni sodnika nad človeško vestjo, ki naj bi odločal o tem, kaj poedinca čuti, kaj je in kaj hoče biti. Tako vsaj pojmujejo svobodo vsi tisti, ki jim nista ti dve besedi samo kulisa, za katero skrivajo od časa do časa svoje prave koristi.

Ni ga sodnika, ki bi nas prisilil da smo drugačni kot smo, razen države, ki se ravna po zamislih pisca tega kladnega članka stare totalitaristične miselnosti, ki je izšel v tržaškem glavnem glasilu demokratične stranke v času, ko se po svetu vrše kongresi, ki naj v bodoče onemogočijo diskriminacijo narodnih manjšin in ko se UNESCO bori z vsjo mednarodno podporo za svobodo pouka, vesti in znanosti. Zato je toliko bolj bedno njegovo zaviljanje resnice, iz katerega pa kljub temu iz vsake vrstice izhaja bistvo nasilja, ki je s tem člankom dobilo svoje prvo uradno potrdilo. To brezobzirno in kratio priznanje svojevrstnega pojmovanja odnosov poedinca in države je njegova edina zasluga.

Naj bodo totalitaristične in narodnostno nestrpne besede obravnavanega članka vsem prizadetim pojasnilo, nam pa opomin!

co bi enostavno poslali preteklo nedeljo čez Veliki trg in preizkušeni anagrafski izvedenci bi takoj neizpodbitno in pravično ugotovili, ali je prosilec Tržačan ali ne. Seveda bi taka preizkušnja naravnost katastrofalno vplivala na italijanstvo našega mesta, če bi pri zadnjih tržaških volitvah izbirali volivne upravičence po gornjem nasvetu in ne po predpisth zaupne uprave, ki ji uradno pravimo »Legg Nazionale«, po domače pa »Legg mangiaslava«.

Z burjo pa so tudi svojevrstni križi. Burja in revmatizem sta si najmanj tako zvesta prijatelja, kakor komunizem in diktatura; drug brez drugega ne moreta živeti. Ko se komunizem z »narodnimi pridobitvami« dokoplje do oblasti, mu sede diktatura na vrat, kakor klópi našemu Sultanu ob Kresu. Prav tako ti stopi v telo revma v trenutku, ko zapira tam od Opčin. Revmo zdravi pristni Tržačan v gostilni, kavarni ali v baru, kakršno je pač mesto, kjer se je spak ugnezdil...

Za gležnje in kolena je trešet in briškola najuspešnejša kura. S teranom ali istranom, pa tudi z rebulo potiskaš pri tem nesnago navzdol, dokler ti na prelukljanih podplatih ne izleže med čike na podu. Iz kolkov prežežene revmatič-

ne gnezda mojega telesa, ki ima po vrhu še to smolo, da ga je rodila slovenska mati. V oštariji sem izgubil tri tretsete in tri briškole, izpil tri kvartine rebule; v baru sem posrkal 8 punčev, ki so dišali po gorilem špirtu ter mi poštno razozrali grlo, in tudi rimski volkulji sem položil na žrtvnik 20 stolpcev iksenadvojik. Z burjo sva se pri prekanju ulic po vseh teh zdravilih kar izvrstno razumela. Gležnji so nekam prestopali rumbó, angleški valček, sambo in kaj vem še kaj. Kolena in kolki so tudi pri »lo spirku« še nekam držali takt, ali križ, z njim je bil pravi križ! Ampak pravi Tržačan tudi s trdim križem in stovjadsetkilometrsko spremljevalko doseže »Fabris«. Za zdravje gležnjev, kolka in križa žrtvuje Tržačan vse, tudi razbit in polomljena rebra. Resnična bolezen v Trstu je samo revma...

Tako sem se vsedel nasproti vrat; tu je stala tudi edina prazna mizica. Naročil sem dvojni ekspres in poleg predpisanih treh prospekto svetovnega komunizma še »Dele« in »Avantje«, ker imam že po naravi volovski želodec. Zaman, vse progresivni tisk je bil v rokah številnih revmatičnih pacientov in moj dobri prijatelj natakar, ki me že od nekdaj kar očitno protežira, mi je obupno dopovedoval, da do polnoči ni upanja, da se previdim s progresivno injekcijo. Zato me je postregel s pravim in idejnim naslednikom obeh nesmrtnih tržaških siren »Il Piccolo« in »Il Popolo di Trieste«, v vpijočim klicarjem fašistovske puščave »Giornale di Trieste«.

»Hudič v sili muhe žre!« sem si mislil. Saj smo se v zadnji vojni naučili najrazličnejših nadomest-

gov, kakaj bi jih v sedanjih hladni vojni zametavali. Na križ skoraj nisem več mislil in svojem divjem hrepenenju po zdravju, zato sem segel kar po najvažnejši strani zadnjega dučevejega neumrljivega zvestobarja. Ta najvažnejša stran je — kakor ste pravilno usanili — »Cronaca della città«. Tu izveš vse! Tu je najvernejše smetiše tržaških zdrav. Semkaj prinašajo klepetulje, opravljuje in klevetnice, ki drobijo po tržaških ulicah sicer v moških hlačah, svoje možganske proizvode na javno razstavo. Pa da bi ja kdo ne mislil, da nimajo tržaške rezidence! Kakšna zmoza bi to bila, imele so jo že takrat, ko so s culico v rokah kupovale vozni listek — »per Trieste«.

Ni čuda, če se mi je oko ustavilo na kurzivu »La solita storia«. Strina od »Giornale di Trieste« — v hlačah seveda — ni mogla zaradi burje, ki avtomatično prikuje trepetajočega južnjaka na stolico, v gostilno, bar ali kavarno, že zato ne, ker bi se neizpodbitno izkazalo, da je njena izvirna rezidenca — Nabule. Ali burja je obsedla tudi njo, ni si sicer izbrala gležnjev, kolon, kolkov ali križa, pač pa ji je pošast zlezla naravnost v možgane. Niso pa samo Tržačani iznajdljivi v umetniškstvu šintarje, tudi napolitanske hlače klepetulje niso od muh. Možgansko revmo najlaže odpraviš po predpisth 2000 letne kulture tako, da zmečeš v svoj možganski kotel odstožke Slovencev v Trstu tako, da jih razrediš z žavbo slavokomunizma, ki ga za to priliko preleviš v italokomunizem in se tako izogneš zamotanemu štetju, ki je za vsakega kuharja nerodna zadeva. Kot pristni Napoletanec si seveda tudi

ECA odobrila 7,7 milijard lir za tržaško industrijo

Tržaška misija Uprave za gospodarsko sodelovanje je obvestila Zavezniško vojaško upravo, da je prišlo iz Washingtona uradno sporočilo, ki dovoljuje uporabo 7,7 milijard lir za industrijski obnovitveni program v Trstu. To nakazilo velja kot nakazilo za drugo leto Marshallovega načrta, ki obsega čas od julija 1949 do junija t. l.

Glavna in najvažnejša postavka v tem programu je nakazilo denarja za zgraditev dveh novih 13.000 tonskih modernih potniško-tovornih ladij za tržaški Lloyd. To bo zagotovilo nadaljnjo zaposlitev v glavni tržaški industriji, to je v ladjedelnicah in tako bo število modernih potniških ladij, zgrajenih tukaj za tržaški Lloyd znašalo pet. Tri ladje enake tonaže so začeli izdelovati v ladjedelnicah sv. Marka.

Druga važna postavka je modernizacija jeklarne ILVA. S pomočjo tega daljnosežnega načrta bo imela ta važna tržaška industrija večjo konkurenčno sposobnost.

Na novo bodo opremili tudi strojno tovarno pri sv. Andreju, da bo imela tudi ta važna tržaška industrija moderno tehnično podlago.

Medtem ko so ti načrti, ki bodo izbrpali znatni del razpoložljivega protivrednostnega fonda, že v zaključnem stanju, pa se preučujejo tudi drugi načrti, ki so prav tako znatno pomembni za tržaško gospodarstvo. Sem spada pomoč obstoječim manjšim in srednjim industrijam ter ustanovitve novih manufakturnih podjetij. Ti načrti, za katere so bili v načelu odobreni fond, bodo sporočeni javnosti takoj, kakor hitro bodo odobreni tehnični načrti.

Lirski protivrednostni fond je bil dosežen iz prodaje surovin in živil, ki jih je poslala Uprava za gospodarsko sodelovanje kot darilo Trstu. Zkupilek iz teh prodaj dajejo ob stran kot posojilni fond, katerega potem uporabijo za delno kritje raznih obnovitvenih načrtov. Ti načrti so prav tako delno odvisni od izvestnega odstotka naložb domačega kapitala.

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu

privedi v soboto, 4. februarja ob 20.30 uri

predpustno zabavo s plesom

Igral bo godbeni kvartet. Na sporedu so tudi češki narodni plesi.

Privedite bo v vseh prostorih v ulici Machiavelli št. 22 - II nad.

Poskrbljeno bo za dobro pijačo in razne prigrizke ter za izvrstno pustno zabavo. Vstop je prost in brez posebnih vabil!

Slovenci! Udeležite se lepe predpustne priveditve Poleg zabave boste s tem prispevali k človekoljubnim namenom Slovenskega dobrodelnega društva!

Britanski laburistični poslanci na obisku v Jugoslaviji

Pred kratkim je obiskalo Jugoslavijo 11 laburističnih poslancev. Ta obisk je zelo podoben svojačasnem obisku Titovih laburističnih gostov, ki so opazovali jug. volitve 29. novembra 1945; takrat so britanski laburistični poslanci ugotovili, da so jug. tragikomične volitve lep primer svobodnih in demokratičnih volitev. Angleška vlada se je teh Titovih slavošpevov odrekla z izjavo, da so zanjo merodajna uradna poročila britanske ambasade v Beogradu.

Svoj obisk so sedanjí gosti hitro končali, ker se jim je zelo mudilo na volivno propagando; volitve v Veliki Britaniji so pred vratmi! Pred svojim odhodom so se pa še oddolžili gostoljubnim domačinom in Titovemu ministru za propagando.

To je namreč sklicalo tiskovno konferenco za tuje in domače častnike 9. januarja zvečer in po prijetni večerji so gospodje razložili svoje vtise.

G. Stanley Tiffaney, ki je bil nekak predsednik grupe, je zelo hvalel obnovo v Jugoslaviji in med drugim dejal:

»Popolnoma brez vsakih ovir in preprek smo hodili povsod, kjer smo hoteli, šli smo, kamor smo želeli; videli smo vse, kar smo želeli; kar smo videli, nam dokazuje velik napredek in razvoj v Jugoslaviji. Vsi smo zelo presenečeni z vašim napredkom.«

G. Tiffaney pri tej priliki ni omenil, ali zna naš jezik, kakor tudi, kdaj je predhodno obiskal Jugoslavijo, da tako prepričano primerja.

Da bi pa dal svojim besedam zvok večje resničnosti, je g. Tiffaney dodal:

»Nihče od nas ni komunist; nobenemu od nas ni komunistična partija simpatična in mi se vsi borimo v Veliki Britaniji proti komunistom. Mi vsi smo člani laburistične stranke, ali mi moramo priznati, da je velika razlika v gospodarskem razviku Velike Britanije in Jugoslavije. Gospodarski razvoj vpliva, kar je razumljivo, tudi na politični razvoj v Jugoslaviji. Gospodarski pogoji Jugoslavije pa nam tudi kažejo svoje tendence bližnja demokraciji v veliko večji meri, kot pa je to primer na Zapadu.«

Drugi govornik g. Norman Dods pa je dejal, da nikjer niso opazili preganjanja manjšine (ni znano, ali je mislil pri tem na opozicijo ali pa na narodne manjšine); nato je dodal, da ne odgovarjajo resnici trditve, da je vsa oblast popolnoma koncentrirana v Beogradu.

Z navdušenim tonom teh izjav pa ni bil zadovoljen edino g. Arthur Allen, ki je rekel, da čuti, da je kritika v Jugoslaviji škodljiva stvar, vendar je on dodal: »Naša oblika demokracije (zahodna) ni mogoča v tem delu sveta; jaz bom vsekar mrtev preje, nego bo mogoče uresničiti demokracijo v tem delu.«

Kakor vidimo g. Tiffaney posebnost hvali obnovo države; ogromna dela so ga presenetila. Svet se danes z zanimanjem in občudovanjem ogleduje egiptovski piramide in kitajski vid. Istočasno pa vsak zelo dobro ve, da so pred tisočletji ta ogromna dela gradili vsajnji

pod najtežjimi pogoji. Samo za Titove piramide se danes ovidec g. Tiffaney ni vprašal: kdo jih gradi in pod kakšnimi pogoji? On je gledal in ni videl 15 in pol milijonov sužnjev.

Trditve, da je Jugoslavija nasprotna Kominformi, je popolnoma točna. To pa zato, ker je Kominforma komunistična institucija, jug. narodi pa so sovražni vsakemu komunizmu, Stalinovemu in Titovemu, doma in na tujem. Mi nismo kot g. Tiffaney, ki nasprotuje komunizmu samo doma, hvali pa o noga na drugi strani plota, posebno če je pri tem mogoče še kaj zaslužiti, kot na primer na Kitajskem, kjer so priznali komunistično vlado, da bi rešili 300 milijonov funtov. Za nas je zlo zlo, pa naj bo na tej ali oni strani meje.

G. Tiffaney je v kratkem času par dni ugotovil, da so titovci s grškimi otroki dobro postopali; ni nam pa povedal, kakaj Tito teh otrok še ni vrnil Grkom.

Prijateljstvo in odnosi med Veliko Britanijo in Jugoslavijo so v resnici prisrčni. Pri tem mislimo na jugoslovanske narode, ne pa na Titov režim. Jugoslovanski narodi so to dokazali 27. marca 1941, ko so po besedah g. Churchilla »našli svojo dušo«. Da so gledali samo svoje interese, kot dela Anglija, bi verjetno druga svetovna vojna potekala drugače.

G. Tiffaney-a so Titove piramide v novem Beogradu tako presenetile, da primerja jug. razvoj z napredkom Anglije. Ni pa videl, da napredna Jugoslavija nima šivank, sukanca, zobnih ščetk, glavnikov, pašte za čevlje in drugih najnovnejših potrebščin. Če pa je videl, po tem pa najbrže misli, da je umazanost, razgrzanost in skušnjava sestavnih del naših narodnih šeg in običajev.

Zelo smo hvaležni g. Arthuru Allen-u, da je imel hrabrosti izdvojiti svoja opažanja. Zamerjamo mu pa, da misli napačno, da v Jugoslaviji ni mogoče ustvariti demokracije. Današnje stanje v tem pogledu ni napredek, temveč nazadovanje za par sto let, ki ga je povzročil komunistični režim. Jugoslovanci so imeli demokracijo in jo dobro poznajo, za demokracijo in svobodo so se borili, ne samo za svojo, temveč vsega človeštva. Demokracijo in svobodo so izgubili brez lastne krivde zaradi napačne politike velikih zaveznikov v času druge svetovne vojne, med katerimi se nahaja v prvi vrsti tudi Velika Britanija.

Čudno, da se gg. laburistični poslanci niso vprašali, kakaj je na zadnjih volitvah Jugoslavija glasovala totalitarno z 99 odst. za protisovjetsko politiko in socializacijo Titovega režima, na volitvah v letu 1945 in 1947 pa prav tako 99 odst. za pro-sovjetsko politiko Titovega režima?

Kot njihovi tovariši v letu 1945, tako so gg. laburistični poslanci tudi sedaj naselili odlični režiji Titovega režima in služili brez svoje volje kot orožje v rokah Titove propagande. Opozorjamo britanski narod na to mistifikacijo. V kolikor pa g. poslanci s prepričanjem trde in iznašajo svojo simpatijo za komunistični režim, naj si pa izberejo za to svoje volitve 23. februarja.

Naša kraška burja je polna raznih muhavosti. Tržačani smo se z njo v dolgih stoletjih, odkar so se naših kraških gozdov usmiliili Bečecani, in trdo kraško hrastovino občili v svojo lagunsko močvarno, še nekako pobotali. V dnevih njegega divjega spročenja po tržaških ulicah takoj ločis Tržačana od tujca. Pravemu Tržačanu je naša burja vohava deklet. Stisne jo pod pazduho, skrbno povesi glavo pod vratnik in že jo mahmeta v poskočnem ritmu čez trg ali cesto. Tržačan s pravim in nepovorjenim nagonom ugane, kakšne vrste plesov si burjica sproti izmislija in vsak njen kaprice odgovarja z nezumevanjem popolnega kavalirja. Netržačan je v tem pogledu pravo teslo in temu primeren je tudi postopek vohavega dekletca. Netržačan obleži na trebuhu, kolendh ali sedalu brez pokrivala in v netržaško posvoko na odprtih uetih. Kaj bi bilo, če bi pristni Tržačani ne bili tako usmiljenega srca in ne bi sproti pobirali svojih nepovabljenih gostov po cestnem haku! Koliko bi bilo manj južnjakov v Trstu!

Ce bi na anagrafskem uradu gospodarili Tržačani in ne južnjaki, bi bilo vprašanje tržaških rezidence o najbolj enostavnih vprašanjih. Brošlica ali zahtevnika za reziden-

co bi enostavno poslali preteklo nedeljo čez Veliki trg in preizkušeni anagrafski izvedenci bi takoj neizpodbitno in pravično ugotovili, ali je prosilec Tržačan ali ne. Seveda bi taka preizkušnja naravnost katastrofalno vplivala na italijanstvo našega mesta, če bi pri zadnjih tržaških volitvah izbirali volivne upravičence po gornjem nasvetu in ne po predpisth zaupne uprave, ki ji uradno pravimo »Legg Nazionale«, po domače pa »Legg mangiaslava«.

Z burjo pa so tudi svojevrstni križi. Burja in revmatizem sta si najmanj tako zvesta prijatelja, kakor komunizem in diktatura; drug brez drugega ne moreta živeti. Ko se komunizem z »narodnimi pridobitvami« dokoplje do oblasti, mu sede diktatura na vrat, kakor klópi našemu Sultanu ob Kresu. Prav tako ti stopi v telo revma v trenutku, ko zapira tam od Opčin. Revmo zdravi pristni Tržačan v gostilni, kavarni ali v baru, kakršno je pač mesto, kjer se je spak ugnezdil...

Za gležnje in kolena je trešet in briškola najuspešnejša kura. S teranom ali istranom, pa tudi z rebulo potiskaš pri tem nesnago navzdol, dokler ti na prelukljanih podplatih ne izleže med čike na podu. Iz kolkov prežežene revmatič-

ne gnezda mojega telesa, ki ima po vrhu še to smolo, da ga je rodila slovenska mati. V oštariji sem izgubil tri tretsete in tri briškole, izpil tri kvartine rebule; v baru sem posrkal 8 punčev, ki so dišali po gorilem špirtu ter mi poštno razozrali grlo, in tudi rimski volkulji sem položil na žrtvnik 20 stolpcev iksenadvojik. Z burjo sva se pri prekanju ulic po vseh teh zdravilih kar izvrstno razumela. Gležnji so nekam prestopali rumbó, angleški valček, sambo in kaj vem še kaj. Kolena in kolki so tudi pri »lo spirku« še nekam držali takt, ali križ, z njim je bil pravi križ! Ampak pravi Tržačan tudi s trdim križem in stovjadsetkilometrsko spremljevalko doseže »Fabris«. Za zdravje gležnjev, kolka in križa žrtvuje Tržačan vse, tudi razbit in polomljena rebra. Resnična bolezen v Trstu je samo revma...

Tako sem se vsedel nasproti vrat; tu je stala tudi edina prazna mizica. Naročil sem dvojni ekspres in poleg predpisanih treh prospekto svetovnega komunizma še »Dele« in »Avantje«, ker imam že po naravi volovski želodec. Zaman, vse progresivni tisk je bil v rokah številnih revmatičnih pacientov in moj dobri prijatelj natakar, ki me že od nekdaj kar očitno protežira, mi je obupno dopovedoval, da do polnoči ni upanja, da se previdim s progresivno injekcijo. Zato me je postregel s pravim in idejnim naslednikom obeh nesmrtnih tržaških siren »Il Piccolo« in »Il Popolo di Trieste«, v vpijočim klicarjem fašistovske puščave »Giornale di Trieste«.

»Hudič v sili muhe žre!« sem si mislil. Saj smo se v zadnji vojni naučili najrazličnejših nadomest-

gov, kakaj bi jih v sedanjih hladni vojni zametavali. Na križ skoraj nisem več mislil in svojem divjem hrepenenju po zdravju, zato sem segel kar po najvažnejši strani zadnjega dučevejega neumrljivega zvestobarja. Ta najvažnejša stran je — kakor ste pravilno usanili — »Cronaca della città«. Tu izveš vse! Tu je najvernejše smetiše tržaških zdrav. Semkaj prinašajo klepetulje, opravljuje in klevetnice, ki drobijo po tržaških ulicah sicer v moških hlačah, svoje možganske proizvode na javno razstavo. Pa da bi ja kdo ne mislil, da nimajo tržaške rezidence! Kakšna zmoza bi to bila, imele so jo že takrat, ko so s culico v rokah kupovale vozni listek — »per Trieste«.

Ni čuda, če se mi je oko ustavilo na kurzivu »La solita storia«. Strina od »Giornale di Trieste« — v hlačah seveda — ni mogla zaradi burje, ki avtomatično prikuje trepetajočega južnjaka na stolico, v gostilno, bar ali kavarno, že zato ne, ker bi se neizpodbitno izkazalo, da je njena izvirna rezidenca — Nabule. Ali burja je obsedla tudi njo, ni si sicer izbrala gležnjev, kolon, kolkov ali križa, pač pa ji je pošast zlezla naravnost v možgane. Niso pa samo Tržačani iznajdljivi v umetniškstvu šintarje, tudi napolitanske hlače klepetulje niso od muh. Možgansko revmo najlaže odpraviš po predpisth 2000 letne kulture tako, da zmečeš v svoj možganski kotel odstožke Slovencev v Trstu tako, da jih razrediš z žavbo slavokomunizma, ki ga za to priliko preleviš v italokomunizem in se tako izogneš zamotanemu štetju, ki je za vsakega kuharja nerodna zadeva. Kot pristni Napoletanec si seveda tudi

poliglót, saj obvladaš kar sedem italijanskih dialektov, pa bi tega ne vedel, da tržaški Slovenci vohorijo čisto drug jezik, kakor pa jim ga slovenska književnost predpisuje. Ali ni Duče spremenil tržaško italijansko govoro v najslajšo toskanščino? Pri tem naj te ne moti, da uporabljajo v italijanski vojski posebne tolmače, da prevajajo sedem dialektov v italijanski književni jezik; Slovenci takih tolmačev na Tržaškem še ne poznamo, pa si jih bomo gotovo nabavili pri »Giornale di Trieste«. Nerodno je samo to, da je za te poliglote vsaka govornica, ki ni laška, pač turška. Naši kmetje v Skoči-haj, Repentabru in v Bazovici se bodo še vedno lahko spozumeli, četudi bi morali po gorečih željah klepetulji pri »Giornale di Trieste« izgubiti svojo materino govoro, gorje pa klepetuljam, če bi se jim kaj podobnega zgodilo, morali bi bevskači kot domači kužki!

Križ se mi je »pocajlalo« ob kotlu mineštre gg. okoli »Giornale di Trieste«, izrazil sem modrost, čeravno to ni dovoljeno, plačal še 20 lir za škodo, da bi me ne dolžili tatvine in postal umotvor na UNESCO kot recept za narodne pravice Italijanov na Malti, v Tunisu in tudi v Italijanski Afriki, ki so jo zapravile podobne klepetulje, kot one, ki vasujejo pri »Giornale di Trieste«.

Dvomim, da je tudi klepetulja pocajtala svoj možganski revmatizem, četudi sije danes pravo pmladansko sonce in o burji ni nobenega sledu več. Tudi brez burje bo še vnaprej skrbela za dobrobit Slovencev v Trstu v strahu, da je ne pošljejo »per šuba« v domačo občino, med brezposelne...

Nova postojanka SDZ na Krasu

(Nadaljevanje s 3. strani)

ih močeh. Tako, da je bilo v naši občini zbranih okrog 65 tisoč lir, ki smo jih porabili skoro izključno za volivne lepake.

Dosedanje delo je bilo v glavnem v rokah tako zvanih »starihi«. Držali smo trdno, ker smo hoteli pripraviti naši mladini gladkejšo pot. Ni nam bilo dovolj, da smo imeli pri volitvah tak uspeh, hoteli smo še več! Hoteli smo priti do svojega doma, do svojega sedeža, kjer se bomo nemoteno shajali, učili in pripravljali za novo delo. In prišli smo tudi do tega!

Z današnjim dnevom odstopa začasni odbor in v roke zborovalcev polaga izvolitev prvega rednega odbora. Predvsem vabi mladino, da rudi odboru pomoč s svojimi mladimi in svežimi močmi. Zborovalcem priporoča, naj izvolijo ljudi, ki imajo dobro voljo do dela in resen namen zidati in ne podirati, kar smo z ne malim trudom in žrtvami zgradili.

Blagajniško poročilo je podal blagajnik začasnega odbora SDZ

g. Kralj iz Slivnega; iz poročila je razvidno, da je bilo dohodkov okrog 67 tisoč lir in izdatkov skoraj isto. Navzoče najtopleje naproša, da še nadalje gmotno podpirajo organizacijo.

G. Terčon Josip je tedaj prekinil za pet minut zborovanje zaradi sestave lista novega odbora.

Predloženi sta bili dve listi. Predlagatelj sta se nato sporazumela in sestavila sledečo skupno listo:

Predsednik: Terčon Josip,

tajnik: Ščuka France,

blagajnik: Pertot Stanko,

odborniki: Floridan Egon, Gruden France, Milič Karol, Caharija Zdravko, Venier Ivan, Caharija Stanko in Okretič Milko.

Delegati v okrožni odbor: Terčon Josip, Ščuka France, Pertot Lambert in Pertot Adolf.

Lista je bila soglasno in z velikim odobravanjem sprejeta. Pri slučajnostih je najvil tajnik ravnatelj Ščuka, da bo na koncu tega meseca javno zborovanje SDZ v Nabrežini, na katerega poziva vse navzoče.

S tem je bil dnevni red izčrpan in predsednik Terčon je zborovanje po kratkem nagovoru zaključil.

Koncert SPM v Boljuncu

Slovenska prosvetna matica v Trstu priredi dne 5. februarja ob 15.30 koncert narodne glasbe v Boljuncu v prostorih Sancinove kinodvorane Sodelujejo: orkester SPM pod vodstvom Milivoja Slamiča in solisti sopranistka Milena Čekutova, bariton Marjan Kos in tenor Renat Kodermac. Na klavirju spremlja Ludvik Klakočar.

SPORED:

- 1) FUCIK JULIJ: TRIGLAV (koračnica; izvaja orkester);
 - 2) Narodna: GOR CEZ IZARO » : NA TUJIH TLEH (poje tenor Renat KODERMAC);
 - 3) HALLECKER - BRADIC: OD SPLITA DO DUBROVNIKA (venček hrvaških dalmatinskih pesmi; izvaja orkester);
 - 4) EMIL ADAMIĆ: RIBCE PO VODI PPLAVAJO, Narodna: POJDEM V RUPE (poje sopranistka Milena ČEKUTOVA);
 - 5) SCHOENHERR M.: IZ SLOVANSKIH KRAJEV (valček; izvaja orkester);
 - 6) FRAN GERBIC: POJDEM NA PREJO, ZORKO PRELOVEC: SPOMLAD PRAVLUSTNO JE (poje bariton Marjan KOS);
 - 7) MUSER JOSIP: JUGOVINA (venček južnoslovanskih narodnih pesmi; izvaja orkester).
- Vstopnina: 150 L za odrasle in 100 L za otroke. — Avtobusi odhajajo z avtobusne postaje ob 13.25 in 15. uri.

Vesti s Tržaškega

Koncert SPM v Boljuncu

Dne 5. februarja bo v Boljuncu prva glasbena prireditev! Zasluga za ta velik kulturni dogodek gre Slovenski prosvetni matici v Trstu in vsem njenim sodelavcem. Vse narodno zavedno prebivalstvo lepega Brega in tudi narodne glasbe ter pesmi željne Tržačane vabimo v nedeljo popoldne v Boljuncu. Spored koncerta bo javljen na drugem mestu. Avtobusi vozijo iz Trsta ob 13.25 in 15. uri.

SPM v Trstu

Odbor SPM v Trstu vabi člane in prijatelje na filmski kulturni večer, ki bo v torek 7. t. m. točno ob 20. uri v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II. Na sporedu so filmi o zadnjih novostih v svetu, o življenju v New Yorku in kulturni barvni Walt Disneyev film. Po filmskem delu bo kratek literarni spored. Vstop prost.

Dne 17. t. m. je v okviru predavateljskih večerov SPM predaval univ. prof. A. Dabinović o carici Zoe Paleologinji in njeni vlogi pri nastanku ruske velesile.

V prijatni srbohrvaščini nam je predavatelj prikazal vzorno sliko tedanjega stanja v Bizantinski državi, njeno propadanje in končno propast ter beg Bizantincev v Grčijo, Italijo ter dalje na zapad in tudi na vzhod.

S seboj pa so ti ubežniki prinašali in posredovali Evropi kulturno bogastvo iz zakladnice znanosti in umetnosti starega Bizanca.

Med temi begunci so bili tudi poslednji Paleologi, ki so se nastanili v Rimu, od koder se je princesa Sofija naselila v Moskovo, ker se je poročila z ruskim velikim knezom Ivanom III.

Ta ženitev naobražena bizantinske princese z vladarjem Moskve je bila usodna za nadaljnji razvoj ruske države.

S svojim nastopom je bila namreč utrdila in poglobila vpliv pravoslavne cerkve na vzhodu ter preusmerila bistveno tudi državno politiko ruske velike kneževine v njenih odnosih do Tartarske vladavine.

Moskovska velika kneževina je bila dotlej podložna tartarskim kanom in jim plačevala davek. Po njenem vplivu pa je ruska velika kneževina odpravila nadaljnje plačevanje davka, kar je imelo sicer za posledico dolgotrajno vojno s Tartari. Na vojnem polju pa Tartari niso mogli izsiliti odločilne zmage. Ker pa jih je vojna izčrpala so slednjič odnehali in resignirali na davek. To pa je pomenilo za Rusijo pridobitev polne suverenosti in Rusija je v posledici prevzela dediščino »Zlate horde« in se uveljavila kot velesila.

Mavhinje

Naša vas je med vojno zelo trpela. Razvaline, ki so še vedno vidne, kljub izvršenim delnim obnovitvenim delom, dokazujejo vso našo stisko. Mnogo stanovanskih in gospodarskih poslopij čaka na popravilo, če že ne na novo gradnjo. Še vedno smo brez primerne stavbe za otroški vrtec, ker so jo Nemci požgali v strahotnem dnevu, ko so do tal porušili našo lepo vas.

Pred nekaj tedni nas je razveselila vest, da so vsa potrebna gradbena dela že oddana na našaš za to oklicani dražbi in prizadeti brezdomci so se veselili, da se bodo kmalu vrnili pod lastno streho. Vznemirjeni pa smo danes, ko čujemo vesti, da ZVU nima trenutno na razpolago potrebnih sredstev za našo vaško gradbeno obnovo in da bomo morali zato čakati še nekaj časa!

Apeliramo na našega župana in

osrednja finančna ter gradbena oblastva, da uvidijo veliko stisko naših brezdomcev - vojnih pogorelcev in da jim nujno priskočijo na pomoč.

Stavka v Trstu

Ker ni prišlo do sporazuma, je v sredo izbruhnila stavka, ki je zajela vsjo tržaško industrijo. Vsi industrijski obrti mirujejo, vzdržuje se samo še oskrba mesta z vodo in električnim tokom.

Iz solidarnosti so stopili v stavko tudi stavci tiskarn, v katerih se tiskajo dnevnik, tržaški tramvaj pa postopoma krči obrat.

Razlog stavke je menda v zahtevi delavstva po zvišanju družinske doklade v izmeri, kakor je bila po višana v Italiji, čemur se pa upirajo delodajalci. Zanimivo je za držanje vodeče italijanske plasti. Kadar ji odgovarja, je za izenačenje prilik z onimi v Italiji, kadar ji pa to ni v korist se temu seveda protivi!.. Postopa pač vedno tako, kakor ji bolj kaže.

Opčine

Dne 22. t. m. sta se v openski farni cerkvi poročila Saša Hreščakova iz znane narodne bistrške družine in Dušan Lajovic. Mlademu paru želimo obilo sreče na novi življenjski poti!

Iz Repentabra

»Primorski dnevnik« piše v svoji šte. 23 z dne 27. januarja t. l. pod naslovom: »Neuspeli manever proti županu« med drugim naslednje:

»... Zato ne bodo zalegle laži nekaterih pisnov v Trstu, še manj pa kokodakanje »možaka«, ki je dolgo let zvesto nosil črni fes in bil najožji konfident in prijatelj fašističnega hierarha Grazziolija. Ni nam treba pisati njegovega imena, ker ga vsi prav dobro poznajo iz časa fašističnega terorja.«

Javno mnenje repenskega prebivalstva ni zadovoljno z načinom, kako »Primorski dnevnik« kamenja izza plota; zato ga poziva, naj objavi ime »možaka«, ki je bil najintimnejši zaupnik hierarha Grazziolija.

List, ki hoče veljati za poslednega branika demokratičnih koristi, bi moral imeti tudi toliko poguma, da bi opozoril naše ljudstvo na morebitne sovražnike, da bi se pred njimi lahko branilo. Zato naj odgovorni urednik »Primorskega dnevnika« pogumno navede ime tega konfidenta!

Sv. Križ pri Trstu

V visoki starosti 84 let je umrla gospa Ivana Tence vdova Tence, sestra znanega kriškega trgovca in vnetega zagovornika slovenske demokratske misli g. Dominika Tenceja. Zalujočim naše iskreno sožalje!

Razdelitev zimske pomoči

Prvi sestanek odbora za zimsko pomoč, ki je bil nedavno imenovan, se je vršil 27. januarja. Na tem sestanku bodo sestavili načrt za razdelitev sklada za zimsko pomoč, ki so ga zbrali v letu 1949-1950. Leta 1949 so zbrali skupen znesek 13.500.000 lir.

Znesek, ki ga bodo zbrali letos, bodo objavili ko se bo zbirka končala.

Na čelu odbora je konski predsednik, ostali člani odbora pa so predstavniki Delavske zbornice, Enotnih sindikatov, Urada za delo, finančnega oddelka in oddelka za socialno pomoč ZVU, občinske ustanove za skrbstvo in Zavoda za socialno skrbstvo.

Vesti z Goriškega

Vprašanje zaštite naše manjšine v Italiji

Za radi pomanjkanja prostora priobčimo prihodnji teden podrobnosti o razgovoru, ki so ga zastopniki SDZ imeli s prefektom v Gorici v zvezi z zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Beguncem!

V IRO sprejeti begunci, ki računajo, da ne bodo emigrirali v dveh mesecih, ali pa ki ne mislijo ali ne morejo emigrirati, naj se takoj javijo na uradu Centra IRO-NCWC, Riva Piazzetta 18, da napravijo prošnjo za podporo, če jim ta še ni bila napravljena. Urad Centra

Nakaznice za izdelke UNRRA

Pokrajinski urad za mednarodno pomoč (U.P.A.I.) na prefekturi v Gorici je začasno ukinil izdajo nakazilnic (bonus) za nakup volnenih izdelkov Unrra, ki so že v razprodaji. Ko se bodo boni v Gorici začeli zopet izdajati, bo javljeno v časopisju. Občinski uradi v požeju naj čimprej pošljejo Pokrajinskemu uradu (U.P.A.I.) sezname vseh onih oseb, ki želijo nakazilnice za nakup izdelkov Unrra.

Poroka

Zadnje nedeljo 29. jan. sta se poročila v Gorici v cerkvi sv. Ivana na g. Cvetka Breclj iz Zapuži pri Ajdovščini in g. Peter Michelin iz Turjaka pri Trzinju. Obilo sreče!

Plešivo

Zopet je legel v grob mož stare korenine: v nedeljo 29. januarja je pri nas umrl obče spoštovani posestnik iz Medane Franc Keber v visoki starosti 82 let. V torek popoldne smo ga v velikem številu spremljali k zadnjemu počitku na pokopališče v Krmin. Ko je sprevo odhajal od hiše žalosti, so zazvonili rajnkemu v slovo tudi zvonovi iz Medane, njegove bivše fare. Vsem je bilo milo pri srcu. Zavedni naš mož naj počiva v božjem miru, spoštovani družini pa iskreno sožalje!

V čast sv. Fračiška Saleškega - parona novinarjev

Za god sv. Frančiška Saleškega v nedeljo 29. jan. je daroval goriški nadškof v Marijini kapelici pri »Brezmadežni« sv. mašo, katere so se udeležili številni časnikarji in tiskarji. Nadškof je v kratki pridigi poudaril, naj bi čednosti, ki so odlikovale sv. Frančiška: pravico ljubezni, resničnost in krščanska ljubezen bile tudi vrline vseh, ki se bavijo s časnikarstvom.

Proces proti »Soči« preložen

Zadnji petek 27. jan. je stal odgovorni urednik »Soče« g. Damir Feigl zopet pred goriškim sodiščem. Tokrat je bil tožen zaradi članka, ki ga je napisal za novoletno številko »Soče« od 29. dec. l. l. znani komunistični prisklednik »tovariš« dr. Andrej Budal pod naslovom »Pojdite in učite vse narode v italijansčini!« Proces pa ni bil zaključen, temveč je bil preložen na nedoločen čas. Koj ob začetku razprave je državni tožilec namreč predlagal, naj se obtožba raztegne tudi na prof. Budala kot

do šegl po vodo v bližnji vodnjak, je v svoje neprijetno presenečenje opazil, da je plaval po vodi v vodnjaku mali kipec Jezuščka. Podrobnejša preiskava je takoj dognala, da je ležal Marijin kip v vodnjaku. Zločest brezbožnik so se iz bogoskrunskih namerov polastili Marijinega kipa, z njim najbrž surovo ravnali, da se je odkrušil drobec z Jezuščkom in potem vse skupaj vrgli v vodnjak. Ljudstvo se zgraža nad toliko posurovelostjo in se z gnusom odvrča od komunizma, ki slovesno zatrjuje, da ni proti veri, njegovim učencem so pa še pobožna verska znamenja napoti in jih zato skrunijo in onečašča.

TECAJ ANGLESCINE

Vse vpisane obveščamo, da bo v torek 7. t. m. ob 19. uri začetek angleškega tečaja v prostorih ONDM v ulici Machiavelli 22-II.

Darovi za Slov. dobrod. društvo:

Družina Danev daruje 500 lir v počastitev spomina pokojnega Karla Simončiča.

N. N. daruje 10 tisoč lir za nakup postelj za slovenske počitniške kolonije.

Družina Marc daruje 500 lir namesto cvetja in v spomin na tragično preminulo Marjanko Bitežnikovo.

Namesto cvetja na grob pokojne gospe Marije Panjek daruje družina Puhaj 5.000 lir.

P.Z.S. daruje v dobrodelne namene namesto cvetja 1.000 lir.

Vsem darovalcem se društvo prisrčno zahvaljuje!

V počastitev spomina svoje sestre Ivane Tence, daruje Dominik Tence iz Sv. Križa L. 2.000 Dobrodelnemu društvu.

Govore nam: ena država, en narod mora voditi. Naj bo: toda kot prvi med enakimi, ne nad ostalimi. Organizacija Evrope mora biti demokratska, ne aristokratska. (Masaryk - »Nova Evropa«)

Odgovorni urednik: dr. Jurjo Jez
Tiska:
tiskarna »ADRA«, d. d. v Trstu

Radio Trst II

(300.6 m - 832 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.15 - 8.30, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 8.00 - 24.00.

Poročila dnevno: 7.15 (izvemši nedelji), 12.45, 14.00 (izvemši nedelji), 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvemši nedelji).

Nedelja, 5. 2. 1950: 8.45 Slovenske narodne pesmi izvaja na harmoniki Marij Sancin. — 12.15 Ob melodije do melodije. — 16.30 Nicolò Paganini - Vražji gosla (ponovitev). — 19.00 Pogovor a ženo. — 21.00 Z domače knjižnice police. — 22.30 Nočne plošče.

Ponedeljek, 6. 2.: 13.00 Iz češkega glasbenega sveta. — 19.00 Evropski obnovitveni načrt. — 20.10 Vokalni kvartet. — 21.00 Verdi: Otello, opera v štirih dejanjih.

Torek, 7. 2.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu. — 21.00 Prešernova proslava. — 22.00 Lahka glasba. — 22.40 Večerne melodije.

Sreda, 8. 2.: 13.00 Iz angleškega glasbenega sveta. — 18.45 Operna glasba. — 19.15 Glasba raznih narodov. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Simfonični koncert.

Četrtek, 9. 2.: 13.00 Slovenske narodne motive izvaja pevski duet na harmoniki spremlja Marij Sancin. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Iz slovanskih oper. — 21.00 Radijski oder - Pugliese: »Junaka, igra v 3 dej.

Petek, 10. 2.: 13.00 Glasba po željah. — 18.40 Sramel kvintet. — 20.00 Vokalni koncert Renata Kodermaca. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Berlioz: Simfonijska »Romeo in Julija«.

Sobota, 11. 2.: 13.30 Kvintet Paolieri. — 18.30 Oddaja za najmlajše: »Trije zlati lasje deda Vseveda«. — 21.00 Sobotni večer - »Stopinje« - napeta zgodba. 22.00 Baletna glasba. — 23.00 Plešče za lahko noč.

POZOR!

Krznarstvo - Pellicceria ALASKA

Trst, ulica S. Lazzaro 13-I - tel. 56-58

Kupuje kune zlatice in belice - nudi lepo izbiro krznenih plaščev, ovratnikov, plavih, srebrnih, platinastih ter drugih lisic.

GENE ZELO UGODNE

Louci, pozor!

KUNE BELICE - KUNE ZLATICE

za direktno eksport v Ameriko

PLACA NAJBOLJŠIH po dnevnih cenah

M. Fischer

TRST, VIA PIETA' 24

(Telefon 98,134)

Mizarji kmetovalci podjetniki

Kole za trte, deske smreke, kope, macesnoe in trdih lesov, trame, parokete in drova nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441

TRST

Viale Sonnino, 24

NECCHI novi model B U

NA OBROKE

za vezenje, krpanje, obšivanje lukenj, pritišje gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače.

PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIOAPARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12

Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu

Največjo izbiro

ZIMSKIH PLAŠČEV, POVRŠNIKOV, LODNOV, DEŽNIH PLAŠČEV, OGRINJAL (mantelline) po brezkonkurenčnih cenah

dobite pri

Magazzini del Corso

Trst - Corso, 1

Tržaško krznarstvo - Pellicceria Triestina

TRG SV. IVANA (Piazza S. Giovanni) št. 4 - III. nadstropje

SEZONSKA RAZPRODAJA